

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Харківський національний медичний університет

Збірник матеріалів Всеукраїнської
науково-практичної конференції з
міжнародною участю
(м. Харків, 28 травня 2024 року)

Харків 2024

**МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Харківський національний медичний університет**

**АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПЕДАГОГІКИ
ВИЩОЇ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ**

***Збірник матеріалів
Всеукраїнської науково-практичної конференції
з міжнародною участю***

м. Харків, 28 травня 2024 року

**Харків
ХНМУ
2024**

УДК 378.013:61(082)(477)
А43

*Затверджено Вченою радою ХНМУ.
Протокол № 6 від 21 червня 2024 р.*

Редакційна колегія:

В. А. Капустник, І. В. Лещина, В. В. М'ясоєдов,
Л. В. Фоміна, І. В. Корнейко, К. В. Волошко, П. Д. Перцев

А43 Актуальні питання педагогіки вищої медичної освіти : зб. матеріалів Всеукраїн. наук.-практ. конф. з міжнар. участю (м. Харків, 28 трав. 2024 р.) / ред. кол. : В. А. Капустник, І. В. Лещина, В. В. М'ясоєдов та ін. Харків : ХНМУ, 2024. 287 с.

У збірнику висвітлені питання сучасної педагогіки вищої медичної освіти, застосування кращих та інноваційних педагогічних підходів, технологій та методів, пошуку їх комбінацій для опанування теоретичних знань, практичних навичок і досягнення запланованих програмних результатів навчання, зважаючи на специфіку освітньо-професійних програм та навчального процесу здобувачів освіти медичних ЗВО.

УДК 378.013:61(082)(477)

Тексти представлено в авторській редакції та мовою оригіналу. Редакційна колегія не несе відповідальності за зміст та авторський стиль праць, розміщених у збірнику.

© Харківський національний
медичний університет, 2024
© Редакційна колегія, 2024

Міщук В.В., Міщук В.Г. ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ З ВИБІРКОВОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ПОНЯТТЯ ПРО ХІРУРГІЧНІ ХВОРОБИ ТА ОНКОЛОГІЮ» ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ «ПРИКЛАДНА ЛІНГВІСТИКА.МЕДИЧНИЙ ПЕРЕКЛАД».....	193
Москаленко В.Ф., Ходош Е.М., Яковенко О.К. ПЕДАГОГІКА ТА МЕДИЦИНА: ІСТОРИЧНИЙ І МЕТОДИЧНИЙ АСПЕКТ ВЗАЄМНОГО ШЛЯХУ РОЗВИТКУ	194
Некрасова Н.О., Товажнянська О.Л., Каук О.І., Тихонова Л.В., Різниченко О.К. ПЕДАГОГІЧНА МАЙСТЕРНІСТЬ. ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ	197
Нестеренко В.Г. ЗМІСТ ТА ФОРМИ ВИКЛАДАННЯ ПИТАНЬ ПАЛІАТИВНОЇ ТА ХОСПІСНОЇ ДОПОМОГИ В СИСТЕМІ ВИЩОЇ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ	198
Огнєв В.А., Усенко С.Г., Усенко С.А. ЗАСТОСУВАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ТЕЛЕМЕДИЦИНИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ.....	200
Очерedyкo О.М., Орлова Н.М., Ткаченко О.В. МЕТОД ПРОЄКТІВ ЯК ПЕРСПЕКТИВНА ТЕХНОЛОГІЯ НАВЧАННЯ МАГІСТРІВ ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ «ГРОМАДСЬКЕ ЗДОРОВ'Я»	202
Павленко Т.Б. РЕПОЗИТАРІЙ ХНМУ ЯК СКЛАДОВА ЦИФРОВОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА.....	205
Панченко Г.Ю., Панченко М.В., Гончарь О.М., Гончарь О.В. НЕФОРМАЛЬНА ТА ІНФОРМАЛЬНА ОСВІТА ЯК ЕЛЕМЕНТ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	207
Панченко М.В., Старкова І.В., Каліновська О.І., Старкова В.Д., Писаренко К.С. ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ «АКУШЕРСТВО ТА ГІНЕКОЛОГІЯ» МЕДИЧНИМИ СЕСТРАМИ У ХАРКІВСЬКОМУ НАЦІОНАЛЬНОМУ МЕДИЧНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ	209
Парамонов А.К. АВТОМАТИЗОВАНА ПЕРЕВІРКА ЗАВДАНЬ З ВЕЛИКОЮ КІЛЬКІСТЮ РОЗРАХУНКІВ ЗАСОБАМИ ПЛАТФОРМИ MOODLE.....	210
Перекрест М.І. HOLISTIC-НАВЧАННЯ ЯК ТЕНДЕНЦІЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ЗВО	212

ПЕДАГОГІКА ТА МЕДИЦИНА: ІСТОРИЧНИЙ І МЕТОДИЧНИЙ АСПЕКТ ВЗАЄМНОГО ШЛЯХУ РОЗВИТКУ

Москаленко В.Ф.

Вікіпедія. Науковий консультант

Ходош Е.М.

Харківський національний медичний університет, м. Харків, Україна

Яковенко О.К.

Волинський національний університет ім. Лесі Українки, м. Луцьк, Україна

Педагогічна думка зародилася в V столітті до н.е. і прогресивно розвивається до цього часу. Сформувавшись як самостійна наукова дисципліна, педагогіка не могла розвиватися відокремленою від інших наук, зокрема від медицини, яка дає широке поле для застосування знань із галузі педагогіки [1, с.1]. Однак знадобилося чимало часу, щоб педагогічні знання знайшли відображення в медицині, що найяскравіше відбулося в XIX столітті, коли педагогіка почала входити у сферу медицини та лікування. Не викликає жодного сумніву, що практична діяльність лікаря багато в чому визначається перебігом розвитку взаємного співробітництва (стосунків) із хворим, бо ж справа стосується внутрішньої оцінки поточного стану здоров'я хворого, запобігання майбутнім ризикам хвороби (загострення, госпіталізації, інвалідності тощо), а також у ці стосунки неминуче втручаються матеріально-технічні можливості лікувального закладу.

Поза всяким сумнівом, у цій взаємодії необхідно вміти знаходити психологічний і когнітивний підхід до хворого, тобто розвивати комплаєнс. Лікар може провести з пацієнтом кілька хвилин або опікуватися ним тривалий час, але в будь-якому разі це буде контакт особистостей, і важливо, щоб він не переріс у конфлікт через непорозуміння або інші причини. А ще більше, під час консультації хворого лікар, неминуче, справляє певне враження, за яким впливає висновок про лікаря, про клініку та медицину загалом.

Саме таке методичне розуміння повинен виробити лікар у собі й у пацієнта за допомогою педагогіки. Застосовуючи у своїй професійній діяльності педагогічні знання, під час спілкування з хворим якнайповніше реалізується принцип «зцілення через усвідомлення», оскільки пацієнта потрібно не тільки лікувати, а ще й навчати та виховувати, наприклад, правильної техніки використання дозованих інгаляторів для контролю хронічної обструктивної патології дихальних шляхів. Адже 60 % загострень бронхіальної астми в країнах Європейського союзу пов'язано з неправильним використанням дозованих інгаляторів. Однак, для досягнення одужання та/або підтримання тривалої ремісії лікар повинен правильно підбирати не тільки медикаментозний метод лікування, а й педагогічний. Адже хворого необхідно зрозуміти соціально й біологічно, вміти вислухати, і такий анамнестичний елемент спілкування може відкрити шлях до діагнозу, оптимального лікування, до виходу із загострення або одужання. Таким чином, педагогіка відіграє важливу роль у лікарській діяльності, будучи її невід'ємною частиною, а лікар, який вільно володіє дидактикою (методом навчання), зможе знайти індивідуальний підхід до кожного пацієнта [2, с.2].

Отже, педагогіка існує для того, щоб на практиці вказувати найоптимальніші шляхи досягнення педагогічних цілей і завдань, шляхи реалізації законів виховання, методик навчання, реалізації теоретичних знань у практичне рішення. Крім медицини, найближче з педагогікою пов'язані такі науки, як філософія,

психологія, семіотика, теорія комунікації, культурологія соціологія, історія, логіка, етика, лінгвістика, кібернетика та багато інших [3.с.2]. Узаємодія педагогіки із зазначеними дисциплінами відбувається шляхом використання відомостей, що містяться в перелічених науках, а часом і методів в аналізі явищ. Це дає можливість проникнути в глибину педагогічного процесу, розробити більш об'єктивні критерії діяльності тих, хто навчає і виховує, і тих, кого навчають, а також обґрунтувати більш достовірні практичні рекомендації [4. с.2].

Розглянемо докладніше взаємозв'язок і взаємозалежність педагогіки та медицини. Педагогіка як наука будується на медичних постулатах, методів, даних у розвитку педагогічної теорії та практики. Медицина ґрунтується на комплексі методологій, які мають науково-педагогічну та практичну цінність.

Багато знань з педагогічної науки й практики, накопичених упродовж століть, досягнені представниками медицини. І це природно, оскільки пояснюється не тільки спільністю об'єкта, а й внутрішньою спорідненістю, близькістю проблематики й методів обох сфер знання. Необхідно згадати найяскравіших медичних діячів, які розробляли педагогіку: візантійський мислитель єпископ Немесій Емеський, автор видатної праці «Про природу людини», спорудив воедино теорії багатовеликих медичних шкіл античності; доктор медицини Франсуа Рабле (1494-1553, Франція) у своєму видатному романі «Гаргантюа і Пантагрюель» розробив програму виховання вільної й адекватної людини, яка не втратила актуальності й дотепер; лікар іспанського походження Хуан Уарте (1530-1592) у творі «Дослідження здібностей до наук» поставив у залежність від тілесних характеристик людини, кліматичних умов і їжі – духовність душі; Джон Локк (1632-1704) здобув медичну освіту в Оксфордському університеті, був лікарем і вихователем у сім'ї першого графа Шефтсбері [5. с.3]. Педагогічні погляди Локка (трактат «Думки про виховання») вплинули на весь подальший розвиток педагогічної науки, включно з аналітичною педагогікою ХХ ст.; невролог і психіатр, академік медицини Володимир Бехтерев (1857-1927) створив фундаментальні праці зі статевого виховання та поведінки дитини в динаміці. Будучи основоположником рефлексології, він проводив дослідження особистості та колективної культури. В.М. Бехтерев зробив стрижнений внесок у розвиток педології, кримінальної та педагогічної антропології, а також у теорію виховання, профілактику та терапію багатьох педагогічних невідповідностей.

Таким чином, реалізоване зазначеними та іншими вченими педагогічне тлумачення даних медицини переконливо засвідчило, наскільки плідним є синтез обох схожих галузей знання. Щоб виконувати свою базисну функцію і роль посередника між педагогікою і медициною, педагогічна антропологія покликана продовжити розпочату ними роботу. Отже, реалізоване зазначеними та іншими дослідниками педагогічне обґрунтування даних медицини переконливо засвідчило, наскільки плідним є синтез обох споріднених сфер знання. Щоб розробляти свою базисну функцію і роль медіатора між педагогікою і медициною, педагогічна наука покликана розвивати розпочату ними роботу [6, с.4].

І, вже не викликає сумніву, що від успіхів медичних наук та її техніки безпосередньо залежать цілі галузі педагогіки. Це, насамперед, фізичне виховання, корекційна педагогіка з усіма її відгалуженнями, гігієна. Педагог потребує основоположних засад, що містяться в низці самостійних галузей медицини, які вивчають будову та функції організму здорової людини, зокрема анатомії, фізіології, гістології, біохімії та інших.

У свою чергу прийдешнім медичним працівникам необхідні принципи, підходи та дані педагогічної антропології й педагогіки. Особливо це стосується пульмонологів, терапевтів, педіатрів, невропатологів, неврологів, сімейних лікарів, психологів та інших фахівців. Вони повинні знати методи педагогіки: педагогічне спостереження, педагогічний експеримент, дослідницька бесіда, вивчення документації та продуктів функціонування (діяльності) учнів (хворих). Також вони потребують знання типів поведінки пацієнтів, особливостей їхньої зацікавленості як щодо якості життя, так і щодо хвороби.

Нерідко лікарю доводиться вести й педагогічну роботу, навчаючи та виховуючи своїх колег, а також, де це потрібно, навчаючи й виховуючи хворих, ведучи санітарно-просвітницьку роботу. Уся ця діяльність має вестися на високому методичному рівні й спиратися на досягнення педагогіки та психології. Не викликає жодного сумніву, що взаємозв'язок медицини та педагогіки зумовлений насамперед прогресом у філософській, психологічній, історичній та інших наукових сферах. Проблеми, що виникають у педагогіці та медицині, наприклад, виховання та навчання як здорової дитини, так і тієї, що страждає на хронічне захворювання, становлення та розвиток її як особистості, лікування хворих із психічними розладами та багато інших доцільно розв'язувати комплексно, відповідно до досягнень у сфері всіх наук, що вивчають людину як явище не лише біологічне, а й соціальне.

Таким чином, педагогіка та медицина, спираючись на кращий досвід превентивної діяльності педагогів і лікарів у суспільстві зокрема, навчання здорового принципу життя його членів, об'єктивно об'єднуються з метою розв'язання певних життєво важливих завдань на користь індивіда, окремої групи чи соціуму.

Перелік використаних джерел:

1. «Визначення PEDAGOGY». Merriam-webster.com. Retrieved 9 January 2019.
2. Шульман, Лі (1987). «Знання та викладання: основи нової реформи» (PDF). Harvard Educational Review. 15 (2): 4-14. Retrieved 12 June 2017.
3. Сіма Барманія (26 жовтня 2011). «Чому «Педагогіка пригноблених» Пауло Фрейре так само актуальна сьогодні, як і будь-коли».
4. Blogs.independent.co.uk. Архівовано з оригіналу 30 квітня 2012 року. Retrieved 12 November 2012.
5. Хауелл, Керрі Е. (13 листопада 2012). «Передмова». Вступ до філософії методології. SAGE. ISBN 978-1-4462-9062-0.
6. А. П. Масв, С. В. Насакіна. Вища освіта в Україні: сучасні виклики ташлях оптимізації.
7. Г. З. Скірко, М. О. Юрченко. Основні фактори впливу на зміни у підготовці викладачів вищої школи до творчої педагогічної діяльності. Теоретичні основи сучасної педагогіки та освіти. С.29-37.
8. О. В. Черненко. Принципи та функції педагогічного менеджменту в закладах вищої освіти. Теоретичні основи сучасної педагогіки та освіти. С. 42-51.